

MF-108

May-2023

M.Com., Sem.-II

EA-411 : Cost Accounting-I

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : બધા પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.

1. ઝેડ એન્જિનિયરિંગ કંપની લિમિટેડ તેના હિસાબો સંકલિત હિસાબા પદ્ધતિ અનુસાર રાખે છે. તા. 1લી એપ્રિલ 2022ના રોજ તેમના ચોપડા નીચેની બાકીઓ દર્શાવતા હતા :

વિગતો	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
માલસામાન નિયંત્રણ ખાતું	37,000	
ચાલુ કામ નિયંત્રણ ખાતું	35,000	
તૈયાર માલ નિયંત્રણ ખાતું	25,000	
બેન્ક ખાતું	20,000	
કાયમી મિલકતોનું ખાતું	1,10,000	
દેવાદારો નિયંત્રણ ખાતું	23,000	
લેણદારો નિયંત્રણ ખાતું		16,000
ધસારાની જોગવાઈનું ખાતું		10,000
નફા-નુકસાન ખાતું		24,000
શેરમૂડી ખાતું		2,00,000
કુલ	2,50,000	2,50,000

વર્ષ દરમિયાનના વ્યવહારો નીચે મુજબ હતા :

વિગતો	₹
મજૂરી - પ્રત્યક્ષ 1,70,000	
મજૂરી - પરોક્ષ 10,000	1,80,000
માલસામાનની ખરીદી (શાખ પર)	2,00,000
ઉત્પાદન અંગે આપેલ માલસામાન	2,20,000
ઉત્પાદન સમારકામ અંગે આપેલ માલસામાન	4,000
કારખાનાના પરોક્ષ ખર્ચા - ચૂકવેલ	80,000
વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચા - ચૂકવેલ	24,000
વેચાણ-વિતરણ પરોક્ષ ખર્ચા - ચૂકવેલ	28,000
કારખાનાના પરોક્ષ ખર્ચાની વસૂલાત	96,000
ચંત્ર પર ધસારો	2,800
અગાઉથી ચૂકવેલ ભાડું (કારખાનાના પરોક્ષ ખર્ચામાં સમાયેલ)	800
લેણદારોને ચૂકવ્યા	2,00,000

દેવાદારો પાસેથી મળ્યા	5,80,000
વર્ષ દરમિયાન તૈયાર થયેલ માલ (પડતર કિંમતે)	4,30,000
વેચેલ માલની પડતર	4,40,000
વેચાણ (ઉધાર)	6,00,000
ચંત્રની ખરીદી	10,000
આવકવેરો ચૂકવ્યો	20,000

ઉપરની માહિતી પરથી કંપનીની સંકલિત ખાતાવહીમાં જરૂરી ખાતાં તૈયાર કરો અને તા. 31મી માર્ચ, 2023ના રોજનું કાર્યું સરવૈયું તૈયાર કરો.

અથવા

બીટા લિ.ની પડતરની ખાતાવહીમાં તા. 1લી એપ્રિલ, 2022ના રોજ નીચે પ્રમાણે બાકીઓ હતી :

14

વિગત	ઉધાર (₹)	જમા (₹)
માલસામગ્રી નિયંત્રણ ખાતું	42,000	
ચાલુ કામ નિયંત્રણ ખાતું	31,360	
તૈયાર માલ નિયંત્રણ ખાતું	22,320	
કારખાના શિરોપરી ખર્ચ ખાતું		400
વહીવટી શિરોપરી ખર્ચ ખાતું	240	
પડતર ખાતાવહી નિયંત્રણ ખાતું		95,520
કુલ	95,920	95,920

31 માર્ચ, 2023ના રોજ પૂરા થયેલા વર્ષ દરમિયાન નીચેના વ્યવહારો થયા હતા :

વિગતો	₹
માલસામગ્રીની ખરીદી	1,44,000
માલસામગ્રીની ઉત્પાદન વરદી ખાતે જાવક	1,57,200
માલસામગ્રીની કારખાનાની સમારકામ ખાતે જાવક	6,000
વેતન	2,46,000
ઉત્પાદક વેતન	2,36,000
અનુત્પાદક વેતન	10,000
આવકમાલ ગાડાભાડું	2,400
ઉત્પાદનમાંથી વસૂલ કરેલ કારખાના શિરોપરી ખર્ચ	71,600
કારખાના ખર્ચ	56,000
વહીવટી ખર્ચ	7,200
તૈયાર માલમાંથી વસૂલ કરેલ વહીવટી શિરોપરી ખર્ચ	7,360
વર્ષ દરમિયાન તૈયાર માલનું ઉત્પાદન	4,68,800
તૈયાર માલની વેચાણ પડતર	4,80,000
વેચાણના ખર્ચ	5,360

પડતર ખાતાવહીમાં જરૂરી ખાતા અને 31મી માર્ચ, 2023ના રોજ પૂરા થતા વર્ષનું કાર્યું સરવૈયું તૈયાર કરો.

2. (A) નીચેની માહિતી પરથી આર્થિક વરદી જથ્થો અને માલસામાનની લઘુત્તમ વાર્ષિક પ

માસિક વપરાશ	2500 એકમો
ઓર્ડર મૂકવાનો ખર્ચ - ઓર્ડર ઠીક	₹ 50
એકમઠીક પડતર	₹ 20
મૂડી પડતર	10%
સંગ્રહ ખર્ચ	5%

જો માલ પૂરો પાડનાર તરફથી 3000 કે વધુ એકમોના જથ્થામાં ખરીદી પર 2% વટાવની ઓફર મળે, તો ઓફર સ્વીકારવી જોઈએ કે નહીં ?

(B) નીચેના પૈકી કોઈ એકનો જવાબ આપો :

- (1) મજૂર કાર્યક્ષમતા પર નોંધ લખો.
- (2) પરોક્ષ ખર્ચની કમ-વસૂલાત અને અધિક વસૂલાત સમજાવો.

અથવા

(A) યશ મેન્યુફેક્ચરિંગ કં. લિ. ને 108 પાણીના પંપો બનાવવાનું ટેન્ડર મળ્યું છે. કંપનીએ આવા 36 પંપોનો શરૂઆતનો તબક્કો નીચેની પડતરે પૂરો કર્યો છે :

વિગત	₹
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	24,000
પ્રત્યક્ષ મજૂરી (7,200 કલાકો ₹ 4 લેખે)	28,800
ઓજારોનો ખર્ચ (ફરી વાપરી શકાય)	3,600
ચલિત શિરોપરી ખર્ચ (મજૂરી કલાક ઠીક ₹ 0.50 લેખે)	3,600
સ્થિર શિરોપરી ખર્ચ (મજૂરી કલાક ઠીક ₹ 1 લેખે)	7,200

આ કિસ્સામાં 80% અધ્યયન વક્ર લાગુ પાડી શકાય છે. માર્કેટિંગ મેનેજરનું માનવું છે કે જો આ ટેન્ડર ₹ 1,32,000 થી વધુ કિંમતનું હશે તો સ્વીકારવાની શક્યતા નથી અને તે માને છે કે કંપની પાસે કામ ઓછું છે તેથી આ કરાર મહત્વનો છે. તમારે તમારી ટીકા આપવાની છે કે આ કરાર ₹ 1,32,000ની કિંમતે સ્વીકારી શકાય. તમારાં અનુમાનો સ્પષ્ટ જણાવો.

(B) “પડતર અંકુશ” અને “પડતર ઘટાડા” વચ્ચેનો તફાવત આપો.

3. જ્યેશ લિ. બે વસ્તુઓ "A" અને "B" બનાવે છે. બંને વસ્તુઓનું એક જ પ્રકારના યંત્ર દ્વારા અને એક જ પ્રકારની પ્રક્રિયાના આધારે ઉત્પાદન કરે છે. આ બંનેની વિગતવાર માહિતી નીચે મુજબ છે :

વિગત	A	B
ઉત્પાદનના એકમો	1,500	15,000
યાંત્રિક કલાકો પેદાશ દીઠ	3	3
પ્રત્યક્ષ મજૂર કલાકો પેદાશ દીઠ	5	5
ખરીદીના ઓર્ડરની સંખ્યા	75	150
ગોઠવણીની સંખ્યા	50	150
એકમદીઠ માલસામાન ખર્ચ	10	10
એકમદીઠ મજૂરી ખર્ચ	20	20

જુદી-જુદી પ્રવૃત્તિઓની પડતર નીચે મુજબ છે :

	₹
જથ્થા આધારિત	1,65,000
ખરીદી આધારિત	1,80,000
ગોઠવણીને આધારિત	3,15,000
કુલ	6,60,000

પરોક્ષ ખર્ચો પ્રત્યક્ષ મજૂરીના કલાકો પર આધારિત છે. એકમદીઠ અને કુલ પડતરનું પત્રક પ્રણાલિકાગત પદ્ધતિએ અને પ્રવૃત્તિ આધારિત પદ્ધતિએ તૈયાર કરો.

અથવા

(A) પ્રણાલિકાગત પદ્ધતિ અને પ્રવૃત્તિ આધારિત પદ્ધતિ વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો. 7

(B) પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિના ફાયદા સમજાવો. 7

4. એક રમકડાના ઉત્પાદક તેની ઉત્પાદન શક્તિના 60% એ 60,000 એકમોનું ઉત્પાદન કરે છે અને એકમદીઠ ₹ 15 લેખે તેનું વેચાણ કરીને ₹ 3નો સરેરાશ નફો કમાય છે. દરેક રમકડાની વેચાણ પડતર નીચે મુજબ છે : 14

પ્રત્યક્ષ માલસામાન ₹ 4

પ્રત્યક્ષ મજૂરી ₹ 1

કારખાનાના શિરોપરી ખર્ચા ₹ 6 (50% સ્થિર)

વેચાણના શિરોપરી ખર્ચા ₹ 1 (25% ચલિત)

ચાલુ વર્ષ દરમિયાન તે આટલી જ સંખ્યામાં ઉત્પાદન કરવા માગે છે, પરંતુ તેની ધારણા એ છે :

- (a) તેની સ્થિર પડતરમાં 10%નો વધારો થશે.
- (b) પ્રત્યક્ષ મજૂરી દરમાં 20%નો વધારો થશે.
- (c) પ્રત્યક્ષ માલસામાનના ભાવમાં 5%નો વધારો થશે.
- (d) વેચાણકિંમતમાં વધારો કરી શકશે નહિ

આ સંજોગોમાં તેને તેની ઉત્પાદન શક્તિના વધારાના 20% માટે નિકાસ ઓર્ડર મળ્યો છે. જો ઉત્પાદકે સમગ્ર રીતે ₹ 1,83,500નો નફો કમાવવો હોય તો તેણે આ ઓર્ડર માટે લઘુત્તમ કિંમત કેટલી રાખવી જોઈએ ? સ્થિર ખર્ચ હાલના ઉત્પાદનમાંથી વસૂલ થાય છે એમ માની લો.

અથવા

- (A) કુલ પડતર આધારિત કિંમત નિર્ધારણના ફાયદા સમજાવો.
- (B) નવી પેદાશ અંગે કિંમત નિર્ધારણની વ્યૂહરચના સમજાવો.

7

7

5. સાચો વિકલ્પ પસંદ કરો :

14

- (1) બિન સંકલિત હિસાબી પદ્ધતિમાં માલસામાનની ઉધાર ખરીદી _____ જમા થશે.
 - (a) સામાન્ય ખાતાવહી હવાલા ખાતે
 - (b) લેણદારો ખાતે
 - (c) માલસામાન ખાતાવહી નિયંત્રણ ખાતે
 - (d) આપેલ પૈકી કોઈ નહીં
- (2) બિન-સંકલિત હિસાબી પદ્ધતિમાં માલસામાનનો અસામાન્ય બગાડ _____ ઉધારાશે.
 - (a) પડતરના નફા-નુકસાન ખાતે
 - (b) કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ ખાતે
 - (c) ચાલુ કામ ખાતે
 - (d) આપેલ પૈકી કોઈ નહીં
- (3) બિન સંકલિત હિસાબી પદ્ધતિને _____ નામથી પણ ઓળખવામાં આવે છે.
 - (a) નાણાકીય હિસાબી પદ્ધતિ
 - (b) પડતર નિયંત્રણ હિસાબી પદ્ધતિ
 - (c) પડતર હિસાબી પદ્ધતિ
 - (d) આપેલ પૈકી કોઈ નહીં
- (4) બિનસંકલિત હિસાબી પદ્ધતિમાં રોકડ વ્યવહારો _____ માં નોંધવામાં આવે છે.
 - (a) રોકડ ખાતા
 - (b) સામાન્ય ખાતાવહી હવાલા ખાતા
 - (c) દેવાદારો ખાતા
 - (d) આપેલ પૈકી કોઈ નહીં
- (5) જો વસૂલ થયેલ પરોક્ષ ખર્ચ ખરેખર થયેલ પરોક્ષ ખર્ચ કરતાં વધારે હોય તો તે સ્થિતિને _____ કહેવાય.
 - (a) પરોક્ષ ખર્ચની ઓછી વસૂલાત
 - (b) પરોક્ષ ખર્ચની અધિક વસૂલાત
 - (c) ફાળવણી
 - (d) આપેલ પૈકી કોઈ નહીં

- (6) _____ ને અધ્યયન વક્રની અસર થાય છે.
- (a) પ્રત્યક્ષ માલસામાન (b) પ્રત્યક્ષ મજૂરી
(c) ચલિત પરોક્ષ ખર્ચ (d) સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ
- (7) પડતરના ઘટાડામાં _____ સમાવિષ્ટ છે.
- (a) પડતરમાં ઘટાડો કામચલાઉ ધોરણે હોવો જોઈએ.
(b) પડતરમાં ઘટાડો કાયમી ધોરણે હોવો જોઈએ.
(c) સરકારી કરવેરામાં ઘટાડો
(d) આપેલ પૈકી કોઈ નહીં
- (8) _____ અપનાવાથી વસ્તુની સચોટ અને વાસ્તવિક પડતર નક્કી કરવાનું શક્ય છે.
- (a) પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિ (b) પ્રમાણ પડતર પદ્ધતિ
(c) પ્રવૃત્તિ આધારિત માહિતી (d) આપેલ પૈકી કોઈ નહીં
- (9) પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિમાં _____ એ પડતરના કેન્દ્રો છે.
- (a) ઉત્પાદન વિભાગો (b) પડતર સમૂહો (Cost pools)
(c) સેવા વિભાગો (d) આપેલ પૈકી કોઈ નહીં
- (10) નીચેના પૈકી કઈ પ્રવૃત્તિ પડતર ચાલક કામદારોની સંખ્યા સાથે સંકળાયેલી પ્રવૃત્તિ છે ?
- (a) દરખાસ્તનું વિશ્લેષણ (b) ચંત્રોની ગોઠવણી
(c) ભરતી (d) આપેલ પૈકી કોઈ નહીં
- (11) સમારકામ અને જાળવણી પરોક્ષ ખર્ચ માટેનો ચોખ્ખો પડતર ચાલક _____ છે.
- (a) ગોઠવણીની સંખ્યા (b) ગ્રાહકોની સંખ્યા
(c) કામદારોની સંખ્યા (d) આપેલ પૈકી કોઈ નહીં
- (12) નીચેના પૈકી કયું આંતરિક પરિબળ કિંમત નીતિને અસર કરે છે ?
- (a) માંગ અને પુરવઠો (b) હરીફોની કિંમત
(c) કંપનીનું ધ્યેય (d) આપેલ પૈકી કોઈ નહીં
- (13) ચલિત પડતર પર આધારિત કિંમત નિર્ધારણને _____ નામથી પણ ઓળખવામાં આવે છે.
- (a) કુલ પડતર આધારિત કિંમત નિર્ધારણ (b) પ્રત્યક્ષ પડતર આધારિત કિંમત નિર્ધારણ
(c) સીમાંત પડતર આધારિત કિંમત નિર્ધારણ (d) આપેલ પૈકી કોઈ નહીં
- (14) રૂપાંતર પડતર આધારિત પડતર પદ્ધતિમાં કઈ પડતરનો સમાવેશ થતો નથી ?
- (a) પ્રત્યક્ષ મજૂરી (b) પરોક્ષ મજૂરી
(c) ઉત્પાદન શિરોપરી ખર્ચ (d) વહીવટી શિરોપરી ખર્ચ

MF-108

May-2023

M.Com., Sem.-II

EA-411 : Cost Accounting – I

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction : All questions carry equal marks.

1. Zed Engineering Co. Ltd. operates Integrated Accounting system. The following balances appear in its books as on 1st April 2022 :

14

Particulars	Dr. (₹)	Cr. (₹)
Stores Control A/c	37,000	
Work-in-Progress Control A/c	35,000	
Finished Goods Control A/c	25,000	
Bank A/c	20,000	
Fixed Assets A/c	1,10,000	
Debtors Control A/c	23,000	
Creditors Control A/c		16,000
Depreciation Provision A/c		10,000
Profit & Loss A/c		24,000
Share Capital A/c		2,00,000
Total	2,50,000	2,50,000

Transactions during the year were as follows :

Particulars	₹
Direct wages - 1,70,000 Indirect wages - 10,000	1,80,000
Purchase of materials (on credit)	2,00,000
Materials issued to production	2,20,000
Materials for factory maintenance	4,000
Production overheads incurred	80,000
Administration overheads incurred	24,000
Selling & Distribution overheads incurred	28,000
Production overhead absorbed	96,000
Depreciation of machinery	2,800
Prepaid rent (included in production overheads)	800
Payments to creditors	2,00,000

Payments by debtors	5,80,000
Goods finished during year (at cost)	4,30,000
Cost of goods sold	4,40,000
Sales (credit)	6,00,000
Purchase of machinery	10,000
Income tax paid	20,000

You are required to write up accounts in the Integrated Ledger of the company and prepare a trial balance as at 31st March, 2023

OR

The Cost Ledger of Beta Ltd. showed the following balances as at 1st April, 2022 : 14

Particulars	Dr. (₹)	Cr. (₹)
Stores Ledger Control A/c	42,000	
Work-in-Progress Control A/c	31,360	
Finished Goods Control A/c	22,320	
Factory Overheads A/c	-	400
Administration Overheads A/c	240	
Cost Ledger Control A/c		95,520
Total	95,920	95,920

The following transactions took place during the year ended 31st March, 2023 :

Particulars	₹
Stores purchased	1,44,000
Stores issued to production order	1,57,200
Stores issued to works repair order	6,000
Wages	2,46,000
Productive wages	2,36,000
Unproductive wages	10,000
Carriage inwards	2,400
Factory overheads from production	71,600
Factory expenses	56,000
Administration expenses	7,200
Administration overheads absorbed by finished goods	7,360
Goods finished during the year	4,68,800
Cost of finished goods sold	4,80,000
Sales expenses	5,360

Prepare necessary accounts in the Cost Ledger and Trial Balance for the year ended 31st March 2023.

2. (A) From the following information, calculate Economic Order Quantity and Minimum Annual Inventory Cost : 7

Monthly consumption	2,500 units
Ordering cost per order	₹ 50
Cost per unit	₹ 20
Cost of capital	10%
Cost of storage	5%

If 2% discount is offered by the supplier for purchases in the lot of 3,000 units or more, should the offer be accepted ?

- (B) Answer any one of the following : 7

- (1) Write note on Labour Efficiency.
- (2) Explain under-absorption and over-absorption of overheads.

OR

- (A) Yash Manufacturing Limited has received a contract for supplying 108 water pumps. They have just completed an initial run of 36 pumps at the following cost : 7

Particulars	₹
Direct Material	24,000
Direct Labour (7,200 hours at ₹ 4)	28,800
Tooling cost (reusable)	3,600
Variable overheads (₹ 0.50 per Labour hour)	3,600
Fixed overheads (₹ 1.00 per Labour hour)	7,200

An 80% learning curve is thought to be pertinent in this case. The marketing manager believes that the contract is unlikely to be accepted if it exceeds ₹ 1,32,000 and as the company is short of work, he believes that this contract is to be vital. You are required to comment whether it is worth accepting at ₹ 1,32,000. State your assumptions clearly.

- (B) Give the difference between "Cost control" and "Cost reduction". 7

3. Jayesh Ltd. manufactures two products "A" and "B". Both products are produced with the help of the same machinery and similar type of process. The detailed information about both are as follows :

14

Particulars	A	B
Units produced	1,500	15,000
Machine Hours per unit	3	3
Direct labour hours per unit	5	5
Number of purchase orders	75	150
Number of set-ups	50	150
Material cost per unit	10	10
Labour cost per unit	20	20

The cost of various activities are as follows :

	₹
Related to volume	1,65,000
Related to purchases	1,80,000
Related to setting-up	3,15,000
Total	6,60,000

Overheads are based on direct labour hours. Prepare Cost Statement showing total cost and per unit cost under Traditional and Activity Based Costing method.

OR

- (A) Explain the difference between Traditional and Activity Based Costing (ABC). 7
- (B) Explain benefits of Activity Based Costing. 7

4. A toy manufacturer produces 60,000 units at 60% production capacity and earns an average profit of ₹ 3 by selling it at ₹ 15 per unit. The cost of each toy is as under : 14

Direct Materials ₹ 4

Direct Labour ₹ 1

Factory Overheads ₹ 6 (50% fixed)

Selling Overheads ₹ 1 (25% Variable)

During the current year, they intend to produce the same number but anticipates that-

- (a) Their fixed costs will go up by 10%.
- (b) Rate of direct labour will increase by 20%
- (c) Rate of direct material will increase by 5%.
- (d) Selling price cannot be increased.

Under these circumstances, they obtain an export order for a further 20% of their production capacity. What minimum price will you recommend for accepting the order to ensure the manufacturer an overall profit of ₹ 1,83,500 ? Assume that the fixed cost is recovered from the current production.

OR

- (A) Explain the advantages of Full cost pricing. 7
- (B) Explain pricing strategy for new product. 7

5. Choose the correct option :

14

- (1) In non-integrated accounting system, credit purchases of material is credited to -
 - (a) General Ledger Adjustment A/c
 - (b) Creditors A/c
 - (c) Stores Ledger control A/c
 - (d) None of these
- (2) In non-integrated accounting system, abnormal wastage of material is debited to -
 - (a) Costing Profit & Loss A/c
 - (b) Factory Overhead A/c
 - (c) Work in Progress A/c
 - (d) None of these
- (3) Non-integrated accounting system is also called _____.
 - (a) Financial accounting
 - (b) Cost control accounting
 - (c) Cost accounting
 - (d) None of these
- (4) In non-integrated accounting, cash transactions are recorded in _____.
 - (a) Cash account
 - (b) General Ledger Adjustment Account
 - (c) Debtors Account
 - (d) None of these
- (5) If the overheads absorbed are higher than actual overheads incurred, the situation is called _____.
 - (a) Under absorption of overheads
 - (b) Over absorption of overheads
 - (c) Allocation
 - (d) None of the above

- (6) _____ is affected by Learning curve.
- (a) Direct Material (b) Direct Labour
(c) Variable Overhead (d) Fixed Overhead
- (7) Cost reduction involves _____
- (a) Reduction in cost on temporary basis
(b) Reduction in cost on permanent basis
(c) Reduction in Government tax
(d) None of the above
- (8) It is possible to ascertain most accurate and realistic product cost by adopting _____
- (a) Activity Based Costing (b) Standard costing
(c) Activity based information (d) None of these
- (9) In Activity-Based Costing _____ are cost centers.
- (a) Production departments (b) Cost pools
(c) Service departments (d) None of these
- (10) Which of the following activities is connected with the cost driver of number of workers ?
- (a) Analysis of proposal (b) Setting up of machines
(c) Recruitment (d) None of these
- (11) The appropriate cost driver for repairs and maintenance overhead expenses is _____
- (a) Number of setups (b) Number of customers
(c) Number of workers (d) None of these
- (12) Which of the following factor is internal factor, affecting pricing policies ?
- (a) Demand and supply (b) Competitor's price
(c) Goal of the company (d) None of these
- (13) Variable cost pricing is also known as _____
- (a) Full cost pricing (b) Direct cost pricing
(c) Marginal cost pricing (d) None of these
- (14) Which cost is not included in conversion cost pricing ?
- (a) Direct labour (b) Indirect labour
(c) Production overheads (d) Administration overheads